20
පාඩම

ඔබ දඬුවමට බිය නම් අනුන් ද එසේ ම ය

(දණ්ඩ වග්ගය)

දණ්ඩ යනු දඬුවම හෝ දඬු මුගුරු ගල්මුල් ආදියෙන් හිංසා කිරීමයි. දණ්ඩ වර්ගයේ ප්‍රධාන තේමාව වී ඇත්තේ එයයි. අපි සියල්ලෝ ම එබඳු දණ්ඩනය ඉදිරියේ තැති ගනිමු, බිය වෙමු. අපත් එසේ දණ්ඩනයට බිය නම් අප අනුන්ට දණ්ඩන හිංසන කරන්නේ කෙසේ ද? සාමාන්‍යයෙන් වරදට දඬුවම් දීම අපරාධයක් නොවේ. එහෙත් එම දඬුවම කායික හිංසාවක් වීම සුදුසු නැත.

එබඳු දණ්ඩන හිංසන වල දී සිල්වතුන් ගුණවතුන් වැනි අහිංසකයන්ට කරන හිංසාව ඉතා බරපතල ය. බෙහෝ විට ඒවා **දිට්ඨධම්මවේදනීය** වශයෙන් **එවේලේ ම පල දෙන්නේ** ය. දණ්ඩ වර්ගයේ දී දඬුවම පිළිබඳ ව මේ කරුණු ගෙන හැර දක්වන අතර **ආත්ම දමනය** හෙවත් තම **සිත දමනය** කරගැනීම පිළිබඳ කරුණු රැසක් ද ඇතුළත් වේ. ඒ අතර කෙලෙස් සෝදා හැරීම සඳහා නිෂ්ඵල ව්‍රත රැකීම. ගිහියෙකු වුවත් සියලු කෙලෙස් සෝදාහළේ නම් භික්ෂුවක් යයි කීමට හැකිය වැනි විශේෂ කරුණු ද මෙහි ඇතුළත් ව තිබේ. මෙහි ගාථා සංඛ්‍යාව දාහතකි. අටුවාවේ ඇතුළත් නිදානකතා එකොළහකි.

5.5.3.1 තමා මෙන් ම අන් අයත් දණ්ඩනයට බිය වෙතියි සිතනු.

බුදුරදුන් දවස ඡබ්බග්ගිය (හය දෙනාගේ කණ්ඩායම) සහ සත්තරසවග්ගිය (දාහත් දෙනාගේ කණ්ඩායම) නමින් අකටයුතු කම් කළ භික්ෂු කණ්ඩායම් දෙකක් විය. දිනක් සප්ත රස වග්ගිය භික්ෂූන් වහන්සේලා, තමන්ට සෙනසුන් පිළියෙල කරමින්සිටියදී එතැනට පැමිණි ඡබ්බග්ගිය භික්ෂූන් වහන්සේලා, අප වැඩිහිටියෝ වෙමු මේ සෙනසුන් මුලින් ම ලැබිය යුත්තේ අපටයයි කීහ. එවිට සත්ත රස වග්ගිය භික්ෂූහු, කල් ඇතිව පැමිණ මේවා පිළියෙල කරගත්තේ අප ය එබැවින්, කිසිවෙකුට නො දෙන්නෙමුයි කීහ. එයින් කිපුණු ඡබ්බග්ගිය භික්ෂූන් ඔවුන්ට පහර දුන්හ. එයින් බියපත් වූ සත්තරස වග්ගීය භික්ෂූහු මහ හඬින් කෑගසූහ.

ඒ පුවත ඇසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙපිරිස ම කැඳවා මහණෙනි, භික්ෂූන් මෙවැනි දේ නොකළ යුතුයයි අවවාද කොට ''**යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස කුපිතො අනත්තමනො පහාරං දදෙය්‍ය පාචිත්තියං**'' යනුවෙන් පහරදීම තහනම් කොට ශික්ෂා පදයක් ද පනවා මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසූහ.

''සබෙබ තසනති දණඩසස
සබෙබ භායනති මචචුනො
අතතානං උපමං කතවා
න හනෙයය, න ඝාතයෙ ''

පදාර්ථය:-

දණඩසස, දඬුවමින් හෝ පහර දීමෙන්; **සබෙබ තසනති**, සියලු දෙනා තැති ගනිති. **මචචුනො**, මරණයට, **සබෙබ භායනති**, සියලු දෙනා බිය වෙති; **අතතානං උපමං කතවා**, තමා උපමා කරගෙන; **න හනෙයය** අනුන්ට පහරදීමෙන් වැළකිය යුතු ය, **න ඝාතයෙ**, පහර දෙවීමෙන් ද වැළකිය යුතු ය.

විවරණය:-

අතතානං උපමං කතවා. සියලු දෙනා දණ්ඩනයට හෙවත් පහර දීම් වලට බියවෙති. මමත් ඊට බිය වෙමි. වෙනත් කෙනෙකු මට පහර දෙනවාට මා බිය නම් මා පහර දෙනවාට අනුනුත් බියවෙනු ඇත. යනුවෙන් තමා ම උපමා කරගෙන අනුන්ට පහරදීමෙන් වැළකිය යුතු බව මින් කිය වේ. සංයුත්ත නිකායේ වෙළුද්වාරෙය්‍ය සූත්‍රයේදී මෙම ධර්ම න්‍යාය දක්වා ඇත්තේ අත්තූපනායික ධර්මය නමිනි. උපනායික යනු උපමා කිරීම නොව තමා ඉදිරියටගෙන බැලීම ය. අනුන්ට හිංසා කරන්නට පෙර එය තමාට වූවොත් කෙසේදැයි සිතීමයි.

5.5.3.2 සියල්ලෝ ම ජීවිතයට ප්‍රිය වෙති.

ඡබ්බග්ගිය භික්ෂූන් වහන්සේලා සහ සත්තරස වග්ගිය භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර නැවත වරක් ගැටුමක් ඇති විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් භික්ෂුවක් කිසිවෙකුට පහර නොදිය යුතු යයි සික පදයක් පනවා තිබූ නිසා එවර ඡබ්බග්ගිය භික්ෂූන් පහර දුන්නේ නැත. ඒ වෙනුවට සත්තරස වග්ගීය භික්ෂූන්ට අත උළුක් කොට හෝ දඬු මුගුරු උළුක් කොට පහර දෙන ලෙසක් පෙන්වූහ. එයින් බියපත් සත්තරසවග්ගිය භික්ෂූහු කෑගැසූහ. එවිට ද ඒ භික්ෂූන් කැඳවා අවවාද කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ පහර දීමට මෙන් අත උළුක් කිරීම ද තහනම් කරමින් ''**යො පන භික්ඛු භික්ඛුසස කුපිතො අනතතමනො තල සතතිකං උගගිරෙයය පාචිතතියං**'' යනුවෙන් තලසත්තික යනුවෙන් අත උළුක් කිරීම පිළිබඳ පචිති ඇවතක් පනවා මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසූහ.

''සබෙබ තසනති දණඩසස
සබෙබසං ජීවිතං පියං
අතතානං උපමං කතවා
න හනෙයය න ඝාතයෙ ''

පදාර්ථයඃ-

සබ්බෙ, සියල්ලෝ; **දණ්ඩස්ස**, දණ්ඩනයට හිංසාවට; **තසන්ති**, බියවෙති; **සබ්බෙසං**, සියල්ලන්ට; **ජීවිතං**, ජීවිතය, **පියං**, ප්‍රිය ය, **අත්තානං උපමං කත්වා**, මමත් මගේ ජීවිතයට ප්‍රිය නොවේදැයි තමා ම උපමාකොට; **න හනෙය්‍ය**, පහර නොදිය යුත්තේ ය. **න ඝාතයෙ** අනුන් ලවා හෝ පහර දීම නොකළ යුත්තේ ය.

විවරණයඃ-

න හනෙය්‍ය, හන (හිංසා කිරීමෙහි) ධාතුවෙන් නිපන් සප්තමී ආඛ්‍යාතයෙකි. **හන** යන්න හිංසා කිරීමට මෙන්ම නැසීමට ද යෙදේ. මේ ගාථා දෙකෙහි ම එය යෙදී ඇත්තේ හිංසා කිරීම පහර දීම සඳහාය. ඝාතයේ යනු ද හන ධාතුවෙන් ම හැදෙන ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාවකි.

5.5.3.3 තම සුව පතා අනුන් නොපෙළනු.

දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙද්දී අතර මග ළමයින් පිරිසක් ගැරඬියෙකු වටකර ගෙන පහර දෙනු දුටහ. දරුවෙනි, ඔබ මේ කුමක් කරන්නහු දැයි උන්වහන්සේ ඇසූහ. සර්පයෙකුට දණ්ඩෙන් පහර දෙමුයි දරුවෝ කීහ. එසේ පහර දෙන්නේ මන්දැයි බුදුරදුන් විමසූ විට ස්වාමීනි, අපට දෂ්ට කරාවියයි බියෙන් පහර දෙමුයි කීහ. එවිට උන්වහන්සේ දරුවෙනි, අද තමාගේ සුවය තකා මෙසේ මේ සතාට පහර දෙන ඔබට උපනුපන් තැන සැපයක් නම් ලැබෙන්නේ නැතැයි අවවාද කරමින් මේ ගාථා දෙක දේශනා කළහ.

"සුඛ කමානි භූතානි
යො දණ්ඩෙන විහිංසති
අත්තනො සුඛමෙසානො
පෙච්ච සො න ලභතෙ සුඛං "

පදාර්ථයඃ-

යො, යමෙක්; **අත්තනො සුඛං එසානො**, තමාගේ සුවය බලාපොරොත්තුවෙන්; **සුඛ කාමානි භූතානි**, සැප කැමති වෙනත් සත්වයන්ට **දණ්ඩෙන විහිංසති**, දඬු ආදීයෙන් හිංසා කෙරෙත් නම්; **සො**, හෙතෙම; **පෙච්ච**, පරලොවදී, **සුඛං න ලභතෙ**, සැපයක් නම් නොලබන්නේ ය.

"සුඛ කාමානි භූතානි
යො දණ්ඩෙන න හිංසති
අත්තනො සුඛමෙසානො
පෙච්ච සො ලභතෙ සුඛං "

පදාර්ථ:-

යො, යමෙක්; **අත්තනො සුඛං එසානො**, තමාගේ සැප බලාපොරොත්තුවෙන්; **සුඛ කාමානි භූතානි**, සැප කැමති සත්වයන්ට; **දණ්ඩෙන න හිංසති**, දඬු ආදියෙන් පහර නොදෙයි නම්; **සො**, හෙතෙම **පෙච්ච**, පරලොව දී; **සුඛං ලභතෙ**, සැප ලබන්නේ ය.

විවරණය:-

අත්තනො සුඛමෙසානො, තමාගේ සුවය පතා අනුන්ට හිංසා කිරීම අසාධාරණ ය මන්ද **සුඛ කාමානි භූතානි**, සත්වයෝ කවුරුත් තමා වගේ ම සැප කැමැත්තෝ වෙති. අද සැපය ගැන සිතා එසේ කළත් පරලොව දී නම් එය සැපයක් නොවන්නේ ය. එයින් ඔහුට ලැබිය යුතු නිවන් සුවය පමණක් නොව දෙව් සැපය හෝ මිනිස් සැපයවත් නො ලබා අපාදුක් විඳින්නට සිදු වන්නේ ය.

5.5.3.4 කළ කළ දේ පල පල දේ.

කුණ්ඩධාන තෙරුන් වහන්සේ පෙර කළ පාපකර්මය කින් ඉතා අශෝභන විපාකයක් විඳි කෙනෙකි. උන්වහන්සේ පැවිදි උපසම්පදා වූ දවසේ පටන් යන යන තැන පසුපසින් ගැහැණියක් යනු අන් අයට පෙනේ. ඒ බව උන්වහන්සේට නොපෙනේ එයින් උන් වහන්සේ මිනිසුන්ගේ නොයෙකුත් උසුළු විසුළුවලට ලක්වෙති. පිණ්ඩපාතය දෙන දායකයෝ ඔබ වහන්සේගේ සහායිකාවට යයි කියා වැඩිපුර දන් කොටසක් දෙන අවස්ථා ද තිබිණ. ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේලා මෙය දැක උන්වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙරෙන් පිටමං කරන ලෙස අනේ පිඬු සිටුතුමාට කීහ. එසේ ම තම වෙහෙරට වැද්ද නොගන්නැයි විශාඛා උපාසිකාවට ද දැනුම් දුන්හ. එවිට එය බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් විසඳනු ඇතැයි කියා ඔවුහු නිහඬ වූහ. අන්තිමේ දී උන්වහන්සේලා මෙය කොසොල් රජතුමාට ද දැනුම් දුන්හ. රජතුමා උන්වහන්සේගේ ආවාසය වටා රැකවල් ලා පරීක්ෂා කරවී ය. දුරදී උන්වහන්සේ පිටුපස ගැහැණියක් සිටිනු පෙනුණත් කුටිය පුරා පරීක්ෂා කර බැලූ රජ තුමාට එවැනි කෙනෙකු හමු නොවී ය. අන්තිමේදී රජතුමා මෙය කිසියම් මායාකාරී දෙයක් බවත් තෙරුන්වහන්සේ අත වරදක් නැතිබවත් වටහා ගෙන ස්වාමීනි, මේ කාරණය නිසා ඔබ වහන්සේට දාන මානදියෙන් හිරිහැරයක් වුවහොත් රජගෙදරට වඩිනු මැනැවැයි කියා යන්නට ගියේ ය.

සියලු පැමිණිළි අසාර්ථක වූ විට පෘථග්ජන භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇතැමෙක් ඝොෂා කරන්නට වූහ. මෙතුවක් මේ පිළිබඳව ලැජ්ජාව නිසා කරබාගෙන සිටි කුණ්ඩධාන හිමියෝ රජතුමාගේ විනිශ්චයෙන් පසු තමාට දුස්සීලයෙකැයි දොස් කියන භික්ෂූන්ට දුස්සීලයා මම නොව ඔබලා යයි පෙරලා දොස් කියන්නට පටන් ගත්තේ ය.

ඒ භික්ෂූන් වහන්සේලා ඒ බව බුදුරජාණන් වහන්සේට පැමිණිළි කළහ. කුණ්ඩධාන තෙරුන් කැඳවා ඔබ මේ ඇත්තන්ට දුස්සීලයයි චෝදනා කළේ ඇයිදැයි විමසූ විට තමාට ද එසේ චෝදනා කළ නිසා යයි පැවසූහ. එසේ චෝදනා කළේ මන්දැයි භික්ෂූන්ගෙන් ඇසූ විට මුන් වහන්සේ පිටුපස ගැහැණියෙකු හැසිරෙනු දුටු නිසායයි උන්වහන්සේලා කීහ. එවිට කුණ්ඩධාන තෙරුන්ගෙන් විමසන බුදුරජාණන් වහන්සේ මොවුන් චෝදනා කර ඇත්තේ

එවැන්නක් දුටු නිසා ය. ඔබ ඔවුන්ට චෝදනා කර ඇත්තේ එබඳු හේතුවක් නැතිව ය. ඔබ මේ අපහාස විඳින්නේ පෙර කළ කර්මයක් නිසා ය. නැවතත් එබඳු කර්මයක් ම කරන්නට සැරසෙන්නේදැයි අසා උන්වහන්සේ ට අවවාද කළහ. එවිට උන්වහන්සේ පෙර කළ පාප කර්මය කුමක්දැයි භික්ෂූහු විමසා සිටියෝ ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, කාශ්‍යප බුදුන් දවස භික්ෂූන් වහන්සේලා දෙනමක් එක මවකගෙ දරුවන් සේ සමගියෙන් විසූහ. එක් දේවතාවියකට තම නොපනත් කම නිසා උන්වහන්සේලාගේ විස්වාසය බිඳ බලන්නට සිතිණ.

දිනක් මේ දෙදෙනා වහන්සේ පොහොය කරනු පිණිස සංඝයා රැස්වන සීමාව කරා යමින් සිටියහ. අතර මගදී එක් නමක් කැලයට ගොස් සිරුරු කිස කර එන විට මේ දෙව්දුව මිනිස් ගැහැණියක වෙසින් ඇඳිවත සකස් කරමින් උන්වහන්සේ පසුපස එන ලෙස පෙන්වූවා ය. මෙය දුටු අනෙක් භික්ෂූන් වහන්සේට එය එකවරම අදහාගත නොහැකි වුවත් නැවත නැවත උවමනාවෙන්ම බලන විටත් ඇය එසේ ම පෙණුනු නිසා සැබෑවක් ලෙස හැඟී ගියේ ය. ඔබ වහන්සේ සිල් බිඳගත්තා නොවේදැයි ඇසූ විට එවැන්නක් කිසිසේත් ම සිදු නොවූ බව ඒ භික්ෂුව කීය. තමා දෑසින් ම දුටු දේ නැතැයි කියන්නේ කෙසේදැයි කියා අනෙක් භික්ෂූන් වහන්සේ හැර දමා තනිව ම යන්නට ගියේ ය. පෝය සීමාවේ දී ද උන්වහන්සේ මේ භික්ෂුව සමග පොහොය කරන්නට අකමැති විය.

දෙව්දුවට තම කළ ක්‍රියාවේ බරපතල කම වැටහුණේ එවිට ය. වහා ම සංඝයා ඉදිරිපිට පෙනී සිට ඇය. උන්වහන්සේගේ වරදක් නැති බවත් තමා නිකමට කළ දෙයක් කියා පාපොච්චාරණය කළා ය. එය පිළිගත් භික්ෂූන් වහන්සේලා පොහොය කර්ම කළහ.

ඒ පාප කර්මයෙන් ඇය බුද්ධාන්තරයක් ම නිරාදුක් වින්දා ය. මෙකළ සැවැත් නුවර මෙසේ ඉපිද පැවිදි වූ උන්වහන්සේ පිටුපස ගැහැණු රුවක් පෙනෙන්නේ ඒ පාප කර්මය නිසා බව වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මින්මතු උන්වහන්සේට කිසිවක් නොකියන ලෙස භික්ෂූන්ටත් වදාරා එසේ කීවත් එකට එක නොකියන ලෙස කුණ්ඩධාන තෙරුන්ටත් අවවාද කොට මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

"මා වොච ඵරුසං කඤ්චි
වුත්තා පටිවදෙය්‍යු තං
දුක්ඛා හි සාරම්භ කථා
පටිදණ්ඩා ඵුසෙය්‍යු තං "

පදාර්ථ :-

කඤ්චි; කිසිවෙකුට; **ඵරුසං**, පරුෂ වචන; **මා** අවොච, නොකියන්න, මන්ද; **වුත්තා**, එසේ ඔබ පරුෂ වචන කී විට ඔවුන් ඔබට ද පරුෂ වචන කියනු ඇත; **සාරම්භ කථා**, එකට එක කියා ගැනීම; **දුක්ඛා හි**, දුකක්ම ය, **පටිදණ්ඩා තං ඵුසෙය්‍යුං**, ඔබ අනුන්ට පහරදීම් ආදිය කළොත් පෙරලා ඔබට ද පහර කෑමට සිදු වන්නේ ය.

"සචෙ නෙරෙසි අත්තානං
කංසො උපහතො යථා
එස පත්තො'සි නිබ්බානං
සාරම්භො තෙ න විජ්ජති "

පදාර්ථ:-

සචෙ, ඉදින්; **උපහතො**, කැඩී පිපිරී හඬනොහැගෙන; **කංසො යථා**, ලෝහ තලියක් මෙන්; **අත්තානං**, තමා **නෙරෙසි**, අපවාද ඉදිරියේ නිහඬ කර ගන්නෙහි නම්, **එසො**, ඒ ඔබ; **නිබ්බානං පත්තො සි**, නිවීමට පත් වූවේ වෙහි; (එවිට) **තෙ**, ඔබට; **සාරම්භො**, එකට එක කියුම් හෝ කෙරුම්; **න විජ්ජති**, ඇති නොවන්නේය.

විවරණය:-

සාරම්භ කථා, යනු එකට එක කියා ගැනීමයි. බැන්නොත් බැනීම, ගැහුවොත් ගැහීම, සාමාන්‍ය ජනයාගේ සිරිතයි. එය බරපතල දුක්වලට, ඇතැම් විට මිනී මරා ගැනීමට පවා හේතු වේ. ලෝහ තලියකට තට්ටු කළ විට හඬක් නැගේ, බිඳුණු තලියක හඬක් නැත. එසේම වචනවලින් පහර දෙන විට නිහඬව සිටීමට හැකිනම් ඔබ නිවුනු කෙනෙකි. ඒවායින් සහමුලින්ම වැළකිය හැකිනම්, ඔබ එමගින් නිවනට ම යන්නෙහිය. සංයුත්ත නිකායේ වේපචිත්ති සූත්‍රයේ දී කුදලාගෙන ආ වේපචිත්ති අසුරේන්‍ද්‍රයා සක් දෙවිඳුට අසභ්‍ය වචනයෙන් බැණවැදී සක් දෙවිඳු නිහඬ ය. ඔබ නිහඬ වන්නේ බියටදැයි මාතලී අසයි එවිට සක්දෙවිඳු පවසන්නේ කළහකාරී අවස්ථාවක අනෙකා කෝප වී ඇති බව දැක එක් අයෙක් සන්සුන් වන්නේ නම් එයින් දෙදෙනාට ම යහපතක් සිදුවන බවත් එසේ ඉවසන්නා ජයග්‍රහණය කිරීමට අමාරු ම යුද්ධයක් ජයගන්නෙකු බවත්ය.

5.5.3.5 බිහිසුණු විපත් දැක දැක එහි ම ඇලෙන්නෝ.

එක් පොහෝ දිනක සැවැත් නුවර පූර්වාරාමයේ පන්සීයක් පමණ ස්ත්‍රීහු පෙහෙවස් සමාදන්ව සිටියා ය. විශාඛා මහා උපාසිකාව ඔවුන් වෙත ගොස් මැණිවරුණි, ඔබ පෙහෙවස් සමාදන් වූයේ කුමක් පතාගෙන දැයි විමසුවා ය. තමා පෙහෙවස් රකින්නේ පරලොව දෙව්සැප පතාගෙන බව මහළු කාන්තාවෝ කීහ. සසරෙදීවත් බිරියන් කිහිපදෙනෙකු ඇති සැමියෙකු ලඟ සපත්නියක වීමෙන් වළකින්නට පෙහෙවස් රකින බව මැදිවියේ අය පැවසූහ, තරුණියන් පැවසුවේ කුළුදුලේ ම පුතෙකු ලබන්නට පතන බව ය. තරුණ වියේදී ම පතිකුලයට යන්නට පතන බව කුඩා කුමරියෝ කීහ. විශාඛා මහා උපාසිකාව ඔවුන් සමඟ බුදුරදුන් වෙත ගොස් ඔවුන්ගේ මේ අපූරු පැතුම් උන්වහන්සේට සැලකළා ය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාඛාවෙනි, මේ සත්වයන් ජාති ජරා මරණාදී මෙතරම් බිහිසුණු විපත් දැක දැකත් සසර ම පතනවා මිස සසරෙන් මිදීමක් පතන්නෝ නම් දුර්ලභයයි වදාරා මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

"යථා දණ්ඩෙන ගොපාලො
ගාවො පාචෙති ගොචරං
එවං ජරා ච මච්චූ ච
ආයුං පාචෙන්ති පාණිනං "

පදාර්ථ:-

යථා, යම් සේ; **ගොපාලො,** ගොපොල්ලෙක්; **දණ්ඩෙන,** කෙවිටෙන් තලමින්; **ගාවො,** ගවයන්; **ගොචරං,** තණබිම කරා; **පාචෙති** (පාජේති) දක්කන්නේ ද; **එවං,** එසේ ම; **ජරාචමච්චූ ච,** මහළු බව සහ මරණය ද **පාණිනං;** සත්වයන් ගේ ආයුෂ; **පාචෙන්ති,** පැසවා ක්ෂය කොට දමති.

විවරණය:-

ජාති ජරා දෙක ගොපොල්ලා වැනිය. ජීවිතය ගවයා වැනිය. මරණය තණබිම් වැනියයි මෙහි එක් අතකින් උපමාව සැසඳේ. තව ලෙසකින් දැක්වුවහොත් ජාතිය ඉපදීම සත්වයාගේ ජීවිතින්ද්‍රිය ය. ක්‍රමයෙන් ජරා ව්‍යාධි දෙක මරණය කරා යවයි මරණය පොරොවෙන් කැපුවා සේ ජීවිතය සිඳ දමයි. සසරට උරුම වූ මේ සැබෑව නොදකියි. සත්වයෝ සසර ම සැප සොයති.

5.5.3.6 තමා ඉදිකළ විහාරය දැවීම ගැන සතුටු වූ සුමංගල සිටුතුමා.

දිනක් ලක්ඛණ තෙරුන් සමග ගිජුකුළු පව්වෙන් බසින මුගලන් මහ තෙරුන්ට යොදුන් විසි පහක් තරම් දිග අජගර හෙවත් පිඹුරු ප්‍රේතයෙකු දිවැසින් දැක සිනා පහළ විය. ඔහු මහ ගිනි ජාලාවකින් දැවෙමින් සිටියේ ය. ලක්ඛණ තෙරුන් එසේ සිනාසීමට හේතුව විමසූ විට බුදුරදුන් හමුවෙහි දී කියන්නෙමියි කියා පිටත් වූහ. බුදුරදුන් හමුවේ දී මුගලන් තෙරුන් තමා දුටු දේ හෙළි කළ විට බුදුරජාණන්වහන්සේ මහණෙනි, බුදු වී බෝ මැඩ සිටියදී ම මේ ප්‍රේතයා මම දුටුවෙමි. මෙතෙක් නොකීවේ කිසිවෙකු නො අදහතියි කියායි වදාළහ. දැන් මුගලන් තෙරුන් සාක්ෂි දරණ නිසා පවසමියි කියා එම ප්‍රේතයාගේ අතීත කතාව ගෙන හැර දැක්වූහ.

කාශ්‍යප බුදුන් සමයේ සුමංගල නම් සිටුවරයෙක් විය. හෙතෙම රන් ගඩොලින් මහා විහාරයක් ඉදි කරවා බුදුරදුන්ට පූජා කළේය. දිනක් උදෑසනම බුදුන් දැකීමට යන ඔහුට නුවර දොරටුව අසල අම්බලමක හිසේ සිට පොරවා නිදන දෙපයේ මඩ තැවරුණු සොරෙකු දක්නට ලැබිණි. ඔහු දැක රෑ තිස්සේ ඇවිද දවල් නිදන්නෙකි යි කියමින් එතුමා යන්නට ගියේය. ඒ වදන් අසා කිපුණු හොරා ඒ වචනයට සිටුවරයා සමග වෛර බැඳ හත්වරක් ම සිටුවරයාගේ කුඹුරු ගිනි තැබී ය. හත්වරක් ම ගාලේ ගොණුන්ගේ පා සින්දේය. සත්වරක් සිටු මැදුර දැවීය. ඒ කිසිවකින් සිටුවරයා කම්පා නොවී ය. එයිනුත් සොරාගේ වෛරය නො සන්සිඳුණු අතර ඔහු තවත් දරුණු විය. සිටුවරයා ඉතාම ප්‍රිය කරන දෙය කුමක්දැයි සොයා ඒ බුදුන්ගේ ගඳ කිළිය බව දැනගෙන බුදුරදුන් පිඬු පිණිස වැඩි මොහොතක එහි ඇතුළු වී පැන්කළ ආදිය බිඳ දමා ගඳ කිළිය ගිනිතැබී ය. එය ගිනි ගන්න

බව ඇසූ සිටු වරයා අත්පොළසන් දී සිනාසෙන්නට විය. ඒ මන්දැයි ඇසූ විට මෙතරම් දුර්ලභ සසුනක මෙතරම් ධනයක් වැය කොට දෙවන වරටත් එබඳු විහාරයක් ඉදිකරන්නට වාසනාව ලැබීම කෙතරම් සතුටක් දැයි කියා හෙතෙම නැවත ඒ ආකාරයෙන් ම බුදුමැදුර ඉදි කළේ ය.

සිටුතුමා විහාරය ඉදිකරවා බුද්ධ ප්‍රමුඛ විසිදහසක් මහ සඟනට සත් දවසක් මහ දන් පවත්වමින් විහාර පූජාව සිදු කළේ ය. සොරා ද මොහුට දනවන්නට මොහු මරා දැමීම හැර වෙන ක්‍රමයක් නැතැයි තීරණය කොට කිණිස්සක් ගෙන සිටුවරයා මැරීමට ඒ සත් දවසම විහාරය අසල ගැවසුණු නමුත් ඉඩක් නොලද්දේ ය. සත්වන දා දන් වළඳා අවසානයේ පින් අනුමෝදන් කරන වේලාවෙහි බුදුන් වැඳ ස්වාමීනි, එක්තරා පුරුෂයෙක් මට මේ ආකාරයේ විපත් සිදු කළේ ය. අවසානයේ මා ඉතා ආශාවෙන් ඉදිකළ ගඳකිළිය ද වැනසී ය. කෙසේ වුවත් මට අද මේ මහගු පූජාව කරන්නට ලැබුණේ ඔහු නිසා ය. මම පළමුකොට ඔහුට මේ පින පවරමියි කීය. මේ අසා සිටි සොරා මහත්සේ කම්පාවට පත්වීය. මා මේ තරම් අපරාධයක් කර තිබියදීත් බිඳුවක්වත් කෝපයක් නැතිව මොහු මට පින්දෙයි. මා මහා ද්‍රෝහියෙකි. මෙතුමාගෙන් සමාව නොගත්තොත් දෙවියෝ මට දඬුවම් කරනු ඇතැයි කියා සිටුතුමාගේ දෙපා මුල වැඳවැටී සමාව ඉල්ලී ය. මෙතෙක් විපත් තමාට කළේ ඇයි දැයි ඇසූ විට සිටුතුමා එදා කී වචනය සිහි කළේ ය. එබන්දක් කීම ගැන සොරාගෙන් සමාව ගත් සිටුතුමා ඔහුට ද සමාව දුන්නේ ය.

ඒ සොරා ආයු කෙළවර අවීචියෙහි ඉපදී එහි පැසී දුන් ප්‍රේතයෙකුව මෙසේ ගිජුකුළු පව්වේ පැසෙන්නේ යයි වදාරා මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසූ සේක.

''අථ පාපානි කම්මානි
කරං බාලො න බුජ්ඣති
සෙහි කම්මෙහි දුම්මෙධො
අග්ගිදඩ්ඪො'ව තප්පති ''

පදාර්ථ:-

පාපානි කම්මානි කරං, පව්කම් කරන; **බාලො,** අනුවණයා; **අථ,** එහෙත්; **න බුජ්ඣති,** මේ පවට මෙබඳු විපාකයක් ලැබේයයි අවබෝධ කර නො ගනී; **සෙහි කම්මෙහි,** (විපාක දෙන කල) තමා ම කළ පව්කමින්; **දුම්මෙධො,** ඒ අනුවණයා; **අග්ගිදඩ්ඪො ඉව,** ගින්නෙන් දවන ලද්දෙක් මෙන්; **තප්පති,** තැවෙන්නේ ය.

විවරණය:-

වෛරයෙන් ද්වේෂයෙන් අනිකෙකු නසන්නාට පෙනෙන්නේ තම වෛරය පිරිමසා ගන්නේ කෙසේ ද යන්න පමණි. සොරකම් කරන්නාට පෙනෙන්නේ තම ආශාව පිරිමසා ගන්නේ කෙසේ ද යන්න පමණි. ඔවුහු එවිට ද්වේෂයෙන් ලෝභයෙන් අන්ධ වූවෝ ය. වරදක් කරන ඕනෑම කෙනෙකුට තමා කළ ක්‍රියාවේ තරම වැටහෙන්නේ පසුවය.

5.5.3.7 රහත් වූවත් කළකම් පල දෙන පව්කම්.

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ දෙව්ලොවට වැඩ දෙවියන් වීමට හේතු වූ කර්මත්, නිරයට වැඩමකොට නිරාදුක් විඳින්නන් කළ කර්මත් අසා දැගෙන අවුත් මහජනයාට කියාදීමේ සිරිතක් විය. මෙයින් මිනිස්සු බොහෝ දෙනා බුදු දහම වෙත ඇදෙති. මෙය තමන්ට ලාභ සත්කාර අඩු වීමට හේතුවක් ලෙස දුටු අන්‍ය තීර්ථකයෝ උන්වහන්සේ ඝාතනය කරවන්නට උපක්‍රමයක් යෙදූහ. මිනිසුන් මරණ අපරාධ කරුවන්ට මුදල් දී මුගලන් තෙරුන් මරන්නට යවන ලදී. ඔවුහු ගොස් තෙරුන්ගේ කුටිය වැටලූහ. එය දිවැසින් දුටු තෙරණුවෝ ඍද්ධි බලයෙන් යතුරු සිදුරින් නික්මී ගියහ. සතුරන්ගේ වෑයම අසාර්ථක විය. මෙසේ වැටලූ හැම දිනක ම තෙරණුවෝ ඍද්ධි බලයෙන් පිට වී ගැලවුනහ. මෙසේ මාස දෙක තුනක්ම සතුරන්ගෙන් ගැලවී ගැලවී සිටි මුගලන් මහ තෙරණුවෝ මෙය තමා පසු පස එන පෙර කළ කර්මයක් බව දැන අවසානයේ පිටට නොගොස් කුටියේ ම රැඳී සිටියේය. එදා එහි වැදුණු අපරාධ කරුවෝ උන්වහන්සේගේ ඇටකටු කුඩු වෙන තරමට තළා පෙළා මැරුණේ යයි සිතා පිටව ගියෝ ය.

තෙරුන් වහන්සේ ද දැන් මට පිරිනිවන් පාන්නට සිදු වී ඇත. එහෙත් බුදුරදුන් වෙත ගොස් වැඳ අවසර ගෙන පිරිනිවන් පාමියි සිතා ධ්‍යාන බලයෙන් ශරීරය නැගිටුවාගෙන බුදුරදුන් හමු වී වැඳ අවසර ගෙන බුදු රදුන්ගේ ආරාධනාව පරිදි අහසට පැන නැගී දහම් දෙසා ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පා කාලසිලා වනයට ගොස් පිරිනිවන් පෑහ.

මෙම සිද්ධිය දැනගත් අජාසත්ත රජතුමා චරපුරුෂයන් යොදවා බීමත් සොරුන්ගේ මුවින් ම රහස දැනගෙන ඔවුන් ගෙන්වා එසේ කරන්නට අණ කළේ කවුදැයි විමසී ය. ඒ නිගණ්ඨයන් බව සොරු කීහ. රජු ඒ සොරුන්ටත් නියම කළ නිගණ්ඨයින්ටත් මරණ දණ්ඩනය පැණවීය. මේ බිහිසුණු සිදුවීම පිළිබඳ සංවේගයට පත් භික්ෂූන් වහන්සේලාට මුගලන් තෙරුන්ට පලදුන් මේ කර්මය කුමක් ද යන්න පිළිබඳ ගැටළුවක් ඇති විය. ඒ පිළිබඳ බුදුරදුන්ගෙන් විමසූ කල උන්වහන්සේ අතීත පුවත මෙසේ ගෙනහැර දැක්වූහ.

පෙර බරණැස් නුවර එක් කුල පුත්‍රයෙක් තම අඳ මව්පියන් ආදරයෙන් රැකබලා ගෙන සිටියේ ය. තනිව ම සියලු කටයුතු කිරීමට අපහසු නිසා ඔහුට බිරියක් කැඳවාගෙන එන්නැයි මව් පියන් කොතෙක් කීවත් ඔහු අකමැති විය. අන්තිමේදී මව්පියන්ගේ පෙරැත්තය නිසා ම කුමරියක් කැන්දාගෙන ආවේ ය. මුලදී ඇය ඉතාමත් මැනවින් අඳ මව් පියන්ට සත්කාර කළ නමුත් කලක් යන විට ඔවුන් පෙන්නන්නට බැරි තරම් විය. ඇය නොයෙකුත් උපක්‍රම කොට කෙසේ හෝ සැමියාගේ සිත මව්පියන් කෙරෙහි බිඳවූවා ය. ඇගේ බස් අදහා කෝපයට පත් පුත්‍රයා මව් පියන් මරවන්නට තීරණය කළේ ය.

දුර බැහැර නෑදෑ ගෙදරකට කැඳවාගෙන යන බව අඟවා අඳ මව්පියන් කැලයක් මැදට කැඳවාගෙන ගිය ඔහු මංකොල්ලකාර සොරුන්ට හසු වූ බව අඟවා මහා ඝෝෂාවක් කොට මව්පියන් තළාපෙළා මරා කැලේ ම දමා පෙරලා ආවේ ය. ඔහු කළ මේ කර්මය නිසා අවුරුදු ලක්‍ෂ ගණන් නිරයේ පැසී මේ අවසාන ආත්ම භාවයේ දී අග්‍රශ්‍රාවකව මහා ඍද්ධි බල ඇතිව සිටියදීත් මෙසේ තැළුම් පෙළුම් ලබා මරණයට පත් විය. සොරුන්

පන්සීයත් අන්‍ය තීර්ථකයෝත් ඔවුන් කිසිවෙකුට ද්වේෂයක් හිංසාවක් නොකළ මා පුතු මුගලන්ට පීඩාකොට ඊට අනුකූල මරණ දඬුවම ලැබූහ. මෙසේ අහිසංසකයින්ට හිංසා කරන අය දස ආකාරයකින් විනාශ වන්නාහයි වදාරා මේ ගාථා දේශනා කළ සේක.

"යො දණ්ඩෙන අදණ්ඩෙසු
අප්පදුට්ඨෙසු දුස්සති
දසන්නමඤ්ඤතරං ඨානං
ඛිප්පමෙව නිගච්ඡති "

පදාර්ථ :-

යො, යමෙක්; **අදණ්ඩෙසු**, කිසිසේත් හිංසාවක් දඬුවමක් කිරීමට නුසුදුසු, **අප්පදුට්ඨෙසු**, කිසිවෙකුට ද්වේෂ නොකරන නිරපරාදී පැවිදි උතුමන් වැනි ඇත්තන්ට; **දණ්ඩෙන**, දඬුමුගුරු අවි ආදියෙන්; **දුස්සති**, අපරාධ කරයිද; (හෙතෙම) **දසන්නං**, මතු කියන දුක් විපාක දහයෙන්; **අඤ්ඤතරං ඨානං**, එක් විපාකයකට හෝ; **ඛිප්පං එව**, වහා ම **නිගච්ඡති**, පැමිණෙන්නේ ය.

"වෙදනං ඵරුසං ජානිං
සරීරස්ස ච භෙදනං
ගරුකං වාපි ආබාධං
චිත්තක්ඛෙපඤ්ච පාපුණෙ"

පදාර්ථ:-

ඒවා නම්, **ඵරුසං වෙදනං**, දරුණු ශාරීරික වේදනාවකට හෝ **ජානිං**, ධන හානිය කට හෝ; **අපි**, තව ද; **ගරුකං ආබාධං** වා, බලවත් රෝගයකට හෝ; **චිත්තක්ඛෙපං** වා, සිත උමතු වීමකට හෝ; **පාපුණෙ**, පැමිණෙන්නේ ය.

"රාජතො වා උපස්සග්ගං
අබ්භක්ඛානං ව දාරුණං
පරික්ඛයං ව ඤාතීනං
භොගානං ව පභඞ්ගුරං"

පදාර්ථ:-

රාජතො, රජුන්ගෙන් වන; **උපස්සග්ගං** වා, දණ්ඩනයකට පීඩනයකට හෝ; **දාරුණං**, දරුණු; **අබ්භක්ඛානං** වා, අපරාධ චෝදනාවලට හෝ; **ඤාතීනං**, ඤාතීන්; **පරික්ඛයං** වා, අහිමි වීමකට හෝ; **භොගානං** වා, භවභෝග සම්පත්වල; **පභඞ්ගුරං**, විනාශයකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය.

''අථ වාසස අගාරානි
අගගි ඩහති පාවකො
කායසස භෙදා දුපපඤඤො
නිරයං සො උපපජජති ''

පදාර්ථ:-

අථ වා, එසේ නැතහොත්; **අසස**, ඔහුගේ; **අගාරානි**, ගෙවල්; **පාවකො අගගි**, රුදුරු ගින්න; **ඩහති**, දවයි, අවසානයේ; **සො දුපපඤඤො**, ඒ අනුවණයා; **කායසසභෙදා**, මරණින් මතු; **නිරයං උපපජජති**, නිරයෙහි උපදී.

විවරණය:-

සියල්ල පෙරකළ කර්මයෙන් ම සිදු වේ යයි ඉගැන්වීමක් බුදුදහමේ නැත. අපට සිදුවෙන විපත් උතු නියාම, බීජ නියාම, චිතත නියාම, කමම නියාම, ධමම නියාම, යන නියාම ධර්ම පහකට අනුව සිදුවිය හැකි ය. කර්මය ඒ පහෙන් එකක් පමණි. මෙයින් බහුලව දුක් විඳින්නට සිදුවෙන්නේ කර්ම නියාමයත්, ආවේගශීලී වීම්, ආදියෙන් සිතඅවුල් වීමේ චිත්ත නියාමයත් නිසා ය.

සැබෑ අහිංසකයන්ට හිංසා කිරීම නිසා කෙනෙකුට ලැබිය හැකි විපාක දහයක් මෙහි දැක්වේ. ඒ අනුව අප ජීවිතයේ විඳින දුක් කම්කටොළු වලින් සෑහෙන ප්‍රමාණයක් මෙබඳු පෙර කළ කර්ම නිසා සිදුවෙන බව සිතීමට සිදුවේ. එය හරියටම නිගමනය කළ හැක්කේ **චුතූපපාත** හෙවත් **දිබ්බචක්ඛු ඥාණය** ඇති උතුමන්ට ය. එහෙත් විඳවන ආකාරය අනුව අපට ද යම්තාක් දුරකට සිතාගත හැකි ය.

5.5.3.8 සිවුරු හැඳ පෙරවූ පමණකින් භික්ෂුවක් නොවේ.

සැවැත් නුවරවැසි එක් කෙළෙඹියෙක් සිය බිරිය කළුරිය කළ කල්හි පැවිදි විය. ඔහු පැවිදි වන විට තම ආවාසයට මුළුතැන්ගෙට අවශ්‍ය බඩු බාහිරාදිය මෙන්ම උයන පිහන උපකරණ ආහාර ද්‍රව්‍යය පවා රැස් කර තබා දාසයන් ලවා අහර පිසවා වළඳමින් වාසය කරන්නට විය. සිවුරු පිරිකරද දවසට කීපවරක් ම ගිහි ගෙදර දී මෙන් මාරු කරමින් හඳියි පොරවයි. එනිසා දිනපතා සෝදා වේලන සිවුරු ඇඳ ඇතිරිලි ආදිය බොහෝ ය.

දිනක් විහාර චාරිකාවේ වඩින භික්ෂූන් වහන්සේ මෙසේ සෝදා වේලෙන්නට දමා තිබූ සිවුරු පිරිකර දක මෙතරම් සිවුරු පිරිකර කාගේ දැයි විමසූ විට සියල්ල ම මේ එක ම භික්ෂුවකගේ බව දැන ඒ බව බුදුරජාණන් වහන්සේට දන්වන ලදී. ඒ භික්ෂුව කැඳවා මේ පුවත සැබෑවක් දැයි විමසූහ. එය සැබෑයයි කී කල්හි මා මෙතරම් අල්පේච්ඡතාව පිළිබඳ දහම් දෙසද්දී මෙසේ බහු භාණ්ඩික වූයේ මන්දැයි ඇසූහ. එයින් කිපුණු ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ එසේ නම් මට ඉන්නට කියන්නේ මෙසේදැයි කියමින් බුදුරදුන් ඉදිරියේ ම පොරවා සිටි සිවුර බිම හෙළී ය. ඒ භික්ෂුව කළ ක්‍රියාව හෙලා දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ අද මේ බුදු සසුනේ පැවිදිව සිව්පිරිස මැද සිවුර බිම හෙලා විළිබිය නැතිව හැසිරෙන ඔබ පෙරදවස

දිය රකුසෙකු වී වසර දොළහක් ම දේව ධර්මය හෙවත් ලැජ්ජා භය දෙක දන්නා කෙනෙකු සොයමින් සිටියා නොවේදැයි කියා දේව ධර්ම ජාතකය වදාළහ.

අනතුරුව ඔබ අල්පේච්ඡ යයි කියා සිව් පිරිස මැද කළේ අයුතු ක්‍රියාවකි. හැඳීම් පෙරවීම්වලින් තොර ශ්‍රමණයොත් සිටිති. එහෙත් එපමණකින් ශ්‍රමණයෙකු නොවන්නේ යයි වදාරා පූර්වාපර සන්ධි ගළපා මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසූ සේක.

"න නග්ගචරියා න ජටා න පඞ්කා
නා නාසකා ථණ්ඩිල සායිකා වා
රජොච ජල්ලං උක්කුටිකප්පධානං
සොධෙන්ති මච්චං අවිතිණ්ණ කඞ්ඛං "

පදාර්ථ:-

නග්ගචරියා, නිවන හෝ පාරිශුද්ධිය කැමැත්තෙන් නග්නව හෙවත් නිගණ්ඨ තපස්කම් කළත්; **න ජටා,** ජටාධර තවුසෙක් වුවත්; **න පඞ්කා,** දත් නොමැද ඇඟ මඩ තවරා තපස් කම් කළත්; **න අනාසකා,** අහර නොවළඳා තපස් කම් කළත්; **ථණ්ඩිලසායිකා** බිම ලගින තපස් කම් කළත්; **උක්කුටිකප්පධානං,** උක්කුටිකව හිඳිමින් වෙර වඩන තපස්කම් කළත් මේ කිසිවකින්; **අවිතිණ්ණකඞ්ඛං,** සෝවාන් මාර්ගයෙන් සැකයවත් නොනැසූ; **මච්චං,** මිනිසා; **න සොධෙන්ති,** පාරිශුද්ධියට පත් නොවන්නේය.

විවරණය:-

මෙහි එදා සමාජයේ පැවති තපස් චර්යා හතක් කියවේ. මේ සියල්ල නිසරු ය. **අවිතිණ්ණකඞ්ඛං** යනු සැකය දුරු නොකළ යන අදහසයි. විචිකිච්ඡාව දුරුවන්නේ සෝවාන් මාර්ගයෙනි. ඒ අනුව මේ කිසිවකින් සෝවාන් මාර්ගයෙන් වත් ලැබෙන පාරිශුද්ධි නොලැබේ යන අදහසයි.

5.5.3.9 අහසේ දී පිරිනිවන් පෑ රහතන් වහන්සේ.

සන්තති ඇමතිවරයා කොසොල් රජතුමාගේ බල සම්පන්න ආමාත්‍ය වරයෙකි. වරක් පසල් දනව්වක ඇති වූ කැරැල්ලක් සන් සිඳුවීම නිසා අතිශයින් සතුටට පත් රජතුමා ඔහුට සත් දවසකට රාජ්‍යය ද පවරා ඔහුට විනෝද වීමට ඉතා දක්ෂ නිළියක්ද දුන්නේ ය. සත් දවසක් ම සුරාවෙන් මත්ව විනෝදයෙන් ගත කළ ඔහු සත්වන දින ඇතුපිටින් නාන තොටට යන අතර මහ මග පිඬු පිණිස වඩින බුදු රදුන් දැක සුරා මතින් ඇතුපිට හිඳ ගෙනම බුදුරදුන්ට හිස නමා ගියේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සිනා පහළ කළහ. ඒ මන්දැයි අනඳ තෙරුන් ඇසූ විට ආනන්දය මේ ඇමතිවරයා අද ඔය සළු අභරණ පිටින් ම මා වෙත පැමිණ සතර පද ගාථාවකින් බණ අසා රහත්ව අහසේ හිඳ ම පිරිනිවන්පාන්නේ යයි වදාළහ.

බුදුරදුන්ගේ මේ ප්‍රකාශය අසල වූ මිනිසුන්ට ඇසුණි. එය ඇසූ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයෝ මේ ගෞතමයන් වහන්සේ කටට ආවක් කියති. සුරාමතින් සිටින මේ ඇමතිවරයා

සර්වාභරණයෙන් සැරසී සිටිය දී රහත් වන්නේ කෙසේ ද? අද උන්වහන්සේගේ ප්‍රකාශය බොරු වන හැටි බලමුයි සිතූහ. සම්‍යක් දෘෂ්ටිකයෝ අද බුදුරදුන්ගේ මහානුභාව බලය කොතරම් දැයි බලමුයි සිතූහ.

සන්තති ඇමති වරයා ද එදා උදේවරුව ම ජල ක්‍රීඩා කොට උයනට ගොස් මත්පැන් හලෙහි හුන්නේ ය. ඔහුගේ නිළිය ද පිරිස් මැද නෘත්‍ය ගීතාදිය දක්වන්නට වූවා ය. ශරීරයේ රංගලීලාව දැක්වීමේ පහසුව සඳහා සත් දවසක් ම අල්පාහාරව සිටි ඇය එදා නැටුමෙන් අධිකව වෙහෙසවීම නිසා කුස ගින්න දැඩි වී හෘදය වස්තුව අක්‍රීය වී දෑස් මුව විවරව ඇදවැටී එතැනම මළා ය. ඒ දුටු සන්තති ඇමතියාට මහත් ශෝකයක් ඇති විය. සුරාමත සිඳී ගියේ ය. සෝකය දරාගත නොහැකිවූ හෙතෙම සවස් වරුවේ බුදුරදුන් වෙත ගොස් වැඳ ස්වාමීනි, මම මහත් ශෝකයට පත්ව සිටිමි. මට පිළිසරණ වනු මැනැවැයි කීය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ අමාත්‍යය, ඔබ මේ ස්ත්‍රියගේ මරණය නිසා ම හැඬූ කඳුළු සිව් මහා සයුරටත් වඩා වැඩි යයි වදාළහ. එම දේශනාව අවසානයේ සන්තති මහා මාත්‍යවරයා රහත් බවට පත් විය. අනතුරුව තමාගේ ආයුෂ ප්‍රමාණය බැලූ එතුමාට ජීවත් වීමට වැඩි කාලයක් නැති බව දැක බුදුරදුන් වැඳ පිරිනිවන් පෑමට අවසර පැතූහ. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයන්ගේ දුර්මත දුරුවීමටත් සම්‍යක් දෘෂ්ටිකයන්ගේ ශ්‍රද්ධාව වැඩි වීමටත් මෙය අවස්ථාවක් වන බව දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ අහසේ සිට ඔබ පෙර කළ කර්මය විස්තර කරන්නැයි වදාළහ. එසැණින් අහසට පැන නැගුණු සන්තති රහතන් වහන්සේ එහිදී ම බුදුන් වැඳ අහසේ පලක් බැඳගෙන තමා පෙර කළ ඒ මහා පුණ්‍ය කර්මය විස්තර කළේ ය.

එතුමා ඊට කල්ප අනූ එකකට පෙර විපස්සී බුදුරදුන් සමයේ බන්ධුමතී නුවර ඉපිද සිටියේ ය. කිසිවෙකුට හිංසාවක් පීඩාවක් නැති රැකියාවක් සෙවූ ඔහුට ධර්ම ඝෝෂක කර්මය හෙවත් මිනිසුන් ධර්මයට යොමු කිරීමේ ක්‍රියාව පටන් ගත්තේ ය. දැන් ඔහු මහජනයා මැදට ගොස් මම පොහොය දිනවල පෙහෙවස් සමාදන් වෙමි. දන් දෙමි බණ අසමි ඔබත් එසේ කරන්න බුදුන් දහම් සඟුන් හැර වෙනත් රත්නයක් නැත. තුණුරුවන්ට සත්කාර කරන්නැයි ඝෝෂා කරමින් යයි.

ඔහු මේ කරන ක්‍රියාව ගැන ඇසූ මන්ධුමතී රජු පැහැදී ඔබට මෙය පාගමනින් ගොස් කළ නොහැකි ය. අසු පිටින් යන්නයි කියා අශ්වයකුත් පළඳින්නට මල් දමක් දුන්නේ ය. මෙසේ කාලයක් ගිය විට රජතුමා අශ්වයන් සිව් දෙනෙකු යෙදූ රථයක් ද තවත් කලකදී එක් ඇතෙක් ද දුන්නේ ය. මෙසේ හෙතෙම ඇතුපිටින් යමින් අවුරුදු අසූදහසක් ධර්ම ඝොෂක කම කළේ ය.

මේ විස්තරය කළ අමාත්‍යවරයා එදා සිට මේ දක්වා මගේ කයෙන් සඳුන් සුවඳ හමයි මුවෙන් මහනෙල් මල් සුවඳ හමයි මේ මා පෙර කළ මහා පිංකම් යයි කියා අහසේ හිඳගෙන ම තේජෝ ධාතු සමාපත්තියට සමවැදී පිරිනිවන් පෑවේ ය. ඔහුගේ සිරුර අහසේදී ම දැවී ධාතු පමණක් ඉතිරි විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එම ධාතු සුදු වස්ත්‍රයකට ගෙන ස්ථූපයක් කරවූහ.

දම් සභාවට රැස් වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර ගැටළුවක් ඇතිවිය. සන්තති අමාත්‍යවරයා සර්වාභරණයෙන් සැරසී සිටියදී ම රහත්ව පිරිනිවන් පෑවේය. එතුමාට කිය යුත්තේ ශ්‍රමණයෙක් කියාද බ්‍රාහ්මණයෙක් කියා ද යන්න එම ගැටළුවයි. එය දැනගත් බුදු රජාණන් වහන්සේ මගේ පුතු ගිහි වුවත් පැවිදි වුවත් ශ්‍රමණයෙකු යයි කීමට වටී යයි වදාරා මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසූහ.

"අලඞ්කතො චෙ'පි සමං චරෙය්‍ය
සන්තො දන්තො නියතො බ්‍රහ්මචාරී
සබ්බෙසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං
සො බ්‍රාහ්මණො සො සමණො ස භික්ඛු"

පදාර්ථඃ-

අලඞ්කතො අපි, ගිහි වස්ත්‍රාභරණ ආදියෙන් සැරසුණු කෙනෙක් වුව ද; **චෙ,** ඉදින්, **සමංචරෙය්‍ය,** විෂම කාය දුශ්චරිත වාග් දුශ්චරිතාදියෙන් තොරව සමසේ හැසිරෙන්නේ වේද; **සන්තො,** රාගාදී කෙලෙස් සන්සිඳුවීමෙන් යුක්ත වේද; **දන්තො,** ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් යුක්ත වේ ද; **නියතො,** සතර මග පලයන්ට පැමිණ නිර්වාණාවබෝධය නියත වූවේ වේද; **බ්‍රහ්මචාරී,** කාමයන්ගේන් වෙන් වූ ශ්‍රේෂ්ඨ චර්යාවෙන් යුක්ත වේද; **සබ්බෙසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං,** සියලු සත්වයන් කෙරෙහි හිංසාවෙන් තොරව දඬු පසෙක ලූ; **සො,** එබඳු පුද්ගලයාට පාපය බැහැර කළ හෙයින් බ්‍රාහමණ යයි ද, පාපයන් සමනය කළ හෙයින් ශ්‍රමණයයි ද කෙලෙස් බිඳ දැමූ හෙයින් භික්ෂුව යයි කිව යුතු ය.

විවරණයඃ-

මෙම ධර්ම දේශනාව බුද්ධ ධර්මයේ එන සුවිශේෂී තැනකි. ගිහියෙකුට ශ්‍රමණයෙක් ය. භික්ෂුවක්යයි කිව හැකි ද යන්න එදත් ගැටළුවක් විය. එහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරන්නේ රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් සම්බන්ධව කතා කිරීමේදී ඔහු මොන ඇඳුමින් සැරසී සිටියත් ඒ සියල්ල අභිබවා සියලු නුසුදුසු කම් අභිබවා භික්ෂුවක් හෝ ශ්‍රමණයෙකු වීමට එකම ප්‍රමිතිය නම් රහත් බව වගයි. දාරුචීරිය තවුසා රහත්ව පිරිනිවන් පෑවේ ද රිටිපට්ටාවලින් තැනූ වස්ත්‍රයක් ඇඳගෙන ය. මේ දෙදෙනාගේ ම ධාතු පූජා බුදුරදුන් විසින් ම සිදු කරන ලද්දේ ය. මෙහි සඳහන් වන සන්තො, දන්තො, නියතො බ්‍රහ්මචාරී යන ගුණ පද වලින් හැඳින්වෙන්නේ රහතන් වහන්සේ ය.

5.5.3.10 ලැජ්ජාවෙන් පාපය දුරලන්නා.

දිනක් අනඳ තෙරණුවෝ රෙදිකඩක් හැඳ කබලක් අතින්ගෙන සිඟමනේ යන දරුවෙකු දැක ඔබට මෙසේ ජීවත් වනවාට වඩා පැවිදි වුනොත් හොඳ නේදැයි ඇසූහ. ස්වාමීනි, මා පැවිදි කරන්නේ කවුදැයි දරුවා ඇසූ විට මම ඔබ පැවිදි කරන්නෙමියි කියා අනඳ හිමියෝ ඔහු කැඳවාගෙන ගොස් නාවා කමටහන් දී පැවිදි කරවූහ. එහෙත් හෙතෙම තමා ඇඳගෙන ආ රෙදිකඩත් කබලත් ඉවත දැමුවේ නැත. එය ගස් දෙබලක රඳවා තැබී ය.

පැවිදි උපසම්පදාව ලැබූ උන්වහන්සේ දැන් බුදුරදුන්ට ලැබෙන ලාභ සත්කාර භුක්ති විඳී, අගනා සිවුරු හඳී, පොරවයි, ශරීරයත් පුෂ්ටිමත් ය. මෙසේ හිඳින උන්වහන්සේට පැවිදි ජීවිතය ගැන කළකිරීමක් ද ඇති වී මා කෙසේ මිනිසුන් ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන දේ හැඳ පොරවාගෙන ඇවිදින්නේ ද නැවතත් සුපුරුදු පරිදි රෙදිකඩ ම ඇඳගෙන සිඟමන් යදිමින් ජීවත් වෙමි යි සිතා රෙදිකඩ හා කබල තියෙන තැනට ගියේ ය. එය අතටගෙන කල්පනාවට වැටුණු උන්වහන්සේ, ලැජ්ජා, භය නැති තැනැත්ත, ඔබ මෙතරම් උතුම් වස්ත්‍රයක් හැඳපොරවා සිටින ජීවිතය හැරදමා යලිත් කබලක් ගෙන සිඟමනේ යන්නට සැරසෙන්නේදැයි තමාට තමා ම දොස් කියාගත්තේ ය. එයින් උන්වහන්සේගේ සිත නැවතත් සන්සුන් විය. රෙදිකඩත් කබලත් තිබුණු තැන ම තබා ආපසු ආවේ ය.

දින කීපයකින් නැවතත් ඒ කළකිරීම මතුවිය. රෙදිකඩත් කබලත් තිබෙන තැනට ගියවිට පෙරසේ ම තමාට තමා ම දොස් නගා ගනිමින් ආපසු ආවේ ය. දැන් මෙය මෙසේ නිතර නිතර සිදුවේ. එසේ යන එන විට ඔබ කොහි ගියේදැයි භික්ෂූහු විමසති. එවිට මම ගුරුවරයා වෙත ගියෙමියි උන්වහන්සේ පිළිතුරු දෙයි. මෙසේ යමින් එමින් සිට අන්තිමේදී ඒ රෙදිකඩ ම අරමුණු කරගෙන කාම සංකල්ප මැඩලා විදසුන් වඩා නොබෝ දිනකින් රහත්බවට පත් වූහ. එතැන් සිට උන්වහන්සේ පිලෝතික තෙර නමින් ප්‍රකට විය. දැන් උන්වහන්සේ ගස ළඟට ගිය ගමන නැවතී ඇත. ඇවැත්නි ගුරුතුමා හමුවීමට යන්නෙ නැද්දැයි භික්ෂූහු විමසති. ඇවැත්නි ගුරුවරයා සමඟ ඇළුම් කම් තිබුණු කාලයේ ගියෙමි. දැන් ඒ සියලු බැඳීම් සිඳී ගොස් ය. දැන් මට එහි ගමනක් නැතැයි කීහ. භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ පිලෝතික තෙරණුවෝ තමා රහත් යයි කියා ගනිතියි බුදුරදුන්ට දැන්වූහ. එවිට උන්වහසේ මා පුතු ගුරුවරයා සමඟ ඇළුම් තිබුණු කාලයේ එහි ගියේ ය. දැන් සියලු බැඳීම් දුරු කර ඇත. තමන්ගේ අකුසල විතර්ක තමා ම ලැජ්ජාවෙන් මැඩගෙන රහත් බවට පත්වූයේ යයි වදාරා මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

''හිරී නිසෙධො පුරිසො
කොචි ලොකසමිං විජ්ජති
යො නින්දං අපබොධති
අසෙසා භද්‍රො කසාමි ව''

පදාර්ථඃ-

කසා, කසපහරින්; (ලැජ්ජා වන) **භද්‍රො අසෙසා ඉව**, වැදගත් අශ්වයෙකු මෙන්; **යො**, යමෙක්; **නින්දං**, නින්දාව හෙවත් නින්දනීය අකුසල අදහස්; **අපබොධති**, සිය සිතින් මග හරවා ලයිද නැතහොත් එබඳු අකුසල අදහස්වල දොස් දකී ද; **හිරී නිසෙධො**; එසේ ලැජ්ජාවෙන් අකුසල් දුරු කරන; **පුරිසො**, පුරුෂයෙක්; **ලොකසමිං**, ලෝකයෙහි (මිනිසුන් අතර) **කොචි විජ්ජති**, පහළවන්නේ කලාතුරකින් කෙනෙකි.

"අසෙසා යථා භද්‍රො කසානිවිට්ඨො
ආතාපිනො සංවෙගිනො භවාථ
සද්ධාය සීලෙන ච විරියෙන ච
සමාධිනා ධම්ම විනිච්ඡයෙන ච
සම්පන්න විජ්ජාචරණා පතිස්සතා
පහස්සථ දුක්ඛමිදං අනප්පකං"

පදාර්ථ:-

කසා, කසයෙන්; **නිවිට්ඨො,** පහරලත්; **භද්‍රො අසෙසා යථා** වැදගත් අශ්වයෙකු මෙන්; **ආතාපිනො භවථ,** කෙලෙස් තවන විරිය ඇත්තෝ වන්න; **සංවේගිනො භවථ,** සසර කළකිරුනෝ වන්න; **සද්ධාය,** ශ්‍රද්ධාවෙන්ද; **සීලෙන ච,** සීලයෙන් ද; **සමාධිනා,** සමාධියෙන් ද; **ධම්ම විනිච්ඡයෙන ච,** ධර්ම විනිශ්චය කරන විදර්ශනා ඥාණයෙන් ද යුක්තව; **සම්පන්නවිජ්ජාචරණා,** අෂ්ටවිද්‍යා හා පසළොස්චරණයෙන් සම්පූර්ණව; **පතිස්සතා,** සිහි ඇතිව; **අනප්පකං,** සුළු පටු නොවන; **ඉදං දුක්ඛං,** මේ සසර දුක; **පහස්සථ,** දුරුකරන්නේය.

විවරණය:-

සද්ධා, කුසල් සිතක තමා හා යෙදෙන සෙසු චෛතසික හෙවත් සිතුවිලි, පහදවන ප්‍රධානතම කුසල චෛතසිකයකි. එය දෙයාකාර ය. තුණුරුවන් කෙරෙහි සිත පැහැදීමේ සිට ලෞකික කුසල සිත්වල පහල වන්නේ ලෞකික ශ්‍රද්ධාවයි. මාර්ග ඵල සිත්වල යෙදෙන ශ්‍රද්ධාව ඒකාන්තයෙන් කීවත් අරමුණෙහි ම සිත පහදවන හෙයින් ලෝකෝත්තර ශ්‍රද්ධාවයි.

සීල යනු ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවර; ඉන්ද්‍රය සංවර; ප්‍රත්‍ය සංනිශ්‍රිත; ආජීව පාරිශුද්ධී යන සතර සංවර ශීලයයි.

විරිය යනු කුසල සිත ධෛර්යමත් කරමින් පහල වන විරිය චෛතසිකයයි.

සමාධි යනු රූපාවචර ධ්‍යාන සතරත් අරූපාවචර ධ්‍යාන සතරත් යන අෂ්ට සමාපත්තියෙන් සිත සමාධි ගත කිරීමයි.

ධම්ම විනිච්ඡය යනු මෙය කුසල් ය අකුසල් ය වරද ය නිවරදි ද කළ යුතු ය. නොකළ යුතු ය යනාදී වශයෙන් ඇතිවන කුසලා කුසල විනිශ්චයත් අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනාවෙන් සංස්කාර ධර්මයන් පිළිබඳ ව කරන විනිශ්චයත් ය. ඒ අනුව විදර්ශනා ඥානය ධර්ම විනිශ්චය නම් වේ.

විද්‍යා, යනු විදර්ශනා ඥාණ, මනොමය ඉද්ධි ඥාණ ඉද්ධි විධ ඥාණ, දිබ්බසොත ඥාණ, පරචිත්ත විජානන ඥාණ, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති ඥාණ, දිබ්බ චක්ඛු ඥාණ, ආසවක්ඛයා ඥාණ යන අෂ්ටවිධ ඥාණයයි.

මෙයින් **පුබ්බේ නිවාස, දිබ්බ චක්ඛු,** ආසවක්ඛය යන තුන ත්‍රිවිද්‍යා නම් වේ. ඒවා ලෝකෝත්තරය.

5.5.3.11 සත් හැවිරිදි වියේදී ම රහත් වූ සුබ සාමණේරයන් වහන්සේ.

සැවැත් නුවර සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේගේ උපස්ථායක කලයක මව් කුස එක්තරා පින්වත් කුමාරයෙක් පිළිසිඳ ගත්තේ ය. මවට අපූරු දොළදුකක් ඇති විය. එනම් සැරියුත් තෙරුන් ප්‍රමුඛ පන්සීයක් භික්ෂූන්ට සතරස භෙවත් සියැක් රස භෝජන පූජාවක් පිරිනමා තමනුත් කසාවතක් හැඳගෙන ආසන කෙළවර හිඳ ඒ භික්ෂූන්වහන්සේලාගෙන් ඉතිරිවන ඉඳුල් බත් අනුභව කිරීමයි. එම දොළදුක එසේ සන්සිඳුවන ලදී. ඉන්පසු දරුවාගේ සියලු වැදගත් මංගල අවස්ථාවල දන් පුදා, නම් තබන දවසේ දරුවාට ශික්ෂාපද සමාදන් කරවන ලෙස ද මව ඉල්ලා සිටියා ය. ඒ දරුවා පිළිසිඳ ගත් තැන් පටන් ගෙදර දොර කිසිඳු දුකක් නම් ඇති නොවී ය. ඒ නිසාම ඔහුට සුබ කුමාරයා යයි නම් තබන ලදී.

සත් හැවිරිදි වියේදී සුබ කුමාරයාට පැවිදි වීමේ ආශාවක් ඇති විය. සැරියුත් මහ තෙරුන් වහන්සේගේ ම අන්තේවාසිකයෙකු ලෙස කුමරුවා පැවිදි කරවන ලදී. පැවිදි වී අටවෙනි දවසේදී ම මහ තෙරුන් සමඟ පිඬු පිණිස යන සුබසාමණේරයන්ට අතරමගදී ජලවාහකයන් ඇල වේලිවලින් දිය ගෙන යන ආකාරයත්, ඊ වඩුවන් ඊතල ඇදහරින සැටි, වඩුවන් ලී වක ගසා රියසක් හදන හැටි දැක ඔවුන්ට එසේ කළ හැකිනම් මට මගේ සිත පාලනය කර ගත නොහැකිදැයි සිතිවිල්ලක් ඇති විය. ඒ මොහොතේ ම තමා අත තිබූ මහ තෙරුන්ගේ පා සිවුරු උන්වහන්සේට ම භාර දී ආපසු කුටියට වැඩ සිත දමනය කිරීමෙහි යෙදුනහ. සැරියුත් තෙරණුවෝ උන්වහන්සේ වෙනුවෙන් පිණ්ඩපාතය රැගෙන ආහ. ඒ අතර ඉහත කී කමටහන ම මෙනෙහි කරමින් සුබ සාමණේරයන් වහන්සේ රහත් බවට පත් වූහ. මේ අවස්ථා වේ සක් දෙවිඳු සතරවරම් දෙවිවරු සමඟ ආරක්ෂාවට පැමිණීම සාමණේරයන් රහත්වන තුරු ඉර හඳ ගමන් නැවතීම වැනි ප්‍රාතිහාර්ය රැසක් සිදුවිය. පණ්ඩිත වර්ගයේ පණ්ඩිත සාමණේරයන් රහත් වීමද සිදු වූයේ මේ ආකාරයට ය. එදා දෙසූ එම ගාථාවෙන් ම මෙහිදී ද බුදුරජාණන් වහන්සේ සාමණේරයෙන් වහන්සේගේ කමටහන අගය කරමින් ධර්ම දේශනා කළ සේක.

"උදකං හි නයන්ති නෙත්තිකා
උසුකාරා නමයන්ති තේජනං
දාරුං නමයන්ති තච්ඡකා
අත්තානං දමයන්ති සුබ්බතා"

පදාර්ථ:-

නෙත්තිකා, දියාළුවෝ හෙවත් වාරිකම් කරුවෝ; **උදකං**, ජලය; **නයන්ති**, ඇල මාර්ගයෙන් කැමති තැනට ගෙන යති; **උසුකාරා**, හී වඩුවෝ; **තේජනං**, ඊ දඬු; **නමයන්ති**, අවශ්‍ය පරිදි නමති; **තච්ඡකා**, වඩුවෝ; **දාරුං නමයන්ති**, දැව නමති; **සුබ්බතා** සුවචයෝ **අත්තානං දමයන්ති**, තමා දමනය කරති;

විවරණ:-

වාරිකම් කරුවන් කඳුගැට කපා වලවල් පුරවා වේලි බැඳ ලී කඳන් ආදියෙන් අමුණු තනා ජලය රිසි පරිදි රිසිතැනට ගෙන යන හෙයින් ඔවුන් නෙත්තිකා නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. තෙජනං යනු දුව ය. උසුකාරා යනු ඊතල හදන වඩුවෝ ය. ඔවුහු ලී තවා ඊ තල සෘජු කරති ඇදහරිති. කවඡකා යනු වඩුවෝ ය. ඔවුහු දුව සෘජු කළයුතු තැන සෘජු කරති. නැවිය යුතු තැන නවති. මේ සියල්ල සුළු වැඩ ය. අමාරු ම දෙය නම් තම සිත රාගාදී ඇදහැර පාපයෙන් වළකා දමනය කර ගැනීම යි. එය කරන්නේ සුවචයන් හෙවත් බුදුරදුන්ගේ අවවාද අනුශාසනා පිළිපදින යෝගීන් බව මෙහි සුබ්බතා යන්නෙන් කියැ වේ.

අභ්‍යාස

01. ධම්ම පදය යනු කුමන අයුරකින් ධර්මය පහදාදෙන ග්‍රන්ථයක් දැයි උදාහරණ සහිතව පැහැදිලි කරන්න.
02. මෙහි යෙදී ඇති උපමා එකතුවකින් පොත් පිංචක් නිර්මාණය කරන්න.
03. දණ්ඩ වග්ගයෙන් කියවෙන ධර්ම කාරණා උදාහරණ සහිතව පැහැදිලි කරන්න.
04. දණ්ඩ වග්ගය ඇසුරින් ධර්ම දේශනාවක් නිර්මාණය කරන්න.